

Sociálně-právní ochrana dětí – úvodní otázky

Ondřej Pavelek

Co je sociálně-právní ochrana dětí?

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- Ochrana práv dětí je dále upravena dalšími zvláštními právními předpisy
- Zákon se zaměřuje na sociálně-právní ochranu dětí a zaopatření plně svéprávných osob po ukončení pěstounské péče nebo ústavní výchovy.

Co je sociálně-právní ochrana dětí?

- Sociálně-právní ochrana zahrnuje
  - a) Ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu.
  - b) Ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho majetku.
  - c) Pomoc při obnově narušených funkcí rodiny.
  - d) Zajištění náhradního rodinného prostředí pro děti, které nemohou být vychovávány ve vlastní rodině.

Dítě a oprávněné osoby

- Dítětem je nezletilá osoba
- Sociálně-právní ochrana se poskytuje dětem, které mají trvalý pobyt v ČR, nebo jsou zde oprávněně na základě zvláštních předpisů (např. azylanti, osoby s mezinárodní ochranou).
- Plné přímé zaopatření zahrnuje stravování, ubytování a ošacení

Orgány sociálně-právní ochrany dětí

- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
  - Zřízen správní úřad se sídlem v Brně podřízený Ministerstvu práce a sociálních věcí, který zajišťuje ochranu dětí s mezinárodním prvkem.
- Krajské a obecní úřady s rozšířenou působností.
- Ministerstvo a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.
- Úřad práce ČR.

Hlavní zásady/principy

- Zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny (§ 5 zákona)
- Vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči
- Přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte

Ochrana dítěte

- Děti, jejichž rodiče:
  - Zemřeli
  - Neplní rodičovské povinnosti
  - Zneužívají rodičovská práva
- Děti vedoucí **nemravný nebo rizikový život**:
- Zanedbávají školu, nepracují, jsou závislé na alkoholu nebo drogách, zapojují se do trestné činnosti
- Děti často **utíkající** od rodičů nebo odpovědných osob
- Děti, na kterých byl spáchán **trestný čin** nebo jsou jím ohroženy
- Děti ohrožené **násilím** mezi rodiči nebo dalšími osobami
- Děti bez doprovodu rodičů, které jsou **žadatelé o azyl nebo mezinárodní ochranu**

- **Každý občan má právo**

- Upozornit na závadné chování dětí
- Upozornit orgán ochrany na porušení rodičovských povinností nebo zneužití práv

- Právo dítěte požádat o pomoc

- Dítě má právo vyjádřit se ke všem záležitostem, které se ho týkají

- Názory jsou zohledněny podle věku a rozumové vyspělosti

- Rodiče mohou požádat o pomoc orgán ochrany, státní orgány, školy, zdravotní zařízení

Opatření sociálně-právní ochrany

- Preventivní a poradenská činnost
- Opatření na ochranu dětí

- **Obecní úřad je povinen:**

- a) Vyhledávat děti vyžadující ochranu (§ 6).
- b) Podporovat rodiče v plnění jejich povinností.
- c) Projednávat s rodiči problémy ve výchově.
- d) Projednávat s dítětem jeho chování.
- e) Kontrolovat prostředí ohrožující vývoj dítěte.
- f) Zprostředkovat rodičům poradenství při uplatňování práv dítěte.
- g) Informovat příslušné úřady o dětech potřebujících ochranu.

- **Obecní úřad s rozšířenou působností je povinen:**

- a) Monitorovat nepříznivé vlivy působící na děti.
- b) Činit opatření k omezení těchto vlivů.
- c) Pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a rodiny.
- d) Zpracovat individuální plán ochrany dítěte ve spolupráci s rodinou a odborníky.
- e) Pořádat případové konference k řešení konkrétních situací.

Povinnosti zdravotnických zařízení

- **Opustila-li matka dítě v nemocnici,** zdravotnické zařízení musí o tom neprodleně informovat úřad

Poradenská činnost

- Poradenské povinnosti obecního úřadu s rozšířenou působností:
  - a) Pomoc rodičům při výchovných problémech.
  - b) Poradenství při výchově a péči o dítě, zejména zdravotně postižené.
  - c) Organizace přednášek a kurzů.
  - d) Poradenská pomoc osvojitelům a pěstounům.
  - e) Pomoc při uplatňování nároků na výživné pro dítě.
- Povinnosti krajského úřadu:
  - a) Příprava osvojitelů a pěstounů k přijetí dítěte.
  - b) Příprava dětí k osvojení a pěstounské péči.
  - c) Poradenská pomoc osvojitelům a pěstounům.

Opatření na ochranu dětí

- Obecní úřad s rozšířenou působností podává návrhy na soud, například na
  - Rozhodnutí o potřebě souhlasu rodiče k osvojení dítěte.
  - Omezení, zbavení nebo pozastavení rodičovské odpovědnosti.
  - Nařízení ústavní výchovy nebo její prodloužení/zrušení.
  - Umístění dítěte do zařízení vyžadujícího okamžitou pomoc.
  - Svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu.
  - Nařízení a přemístění dítěte do jiného zařízení.
  - Další opatření, např. k domácímu násilí.

Opatření na ochranu dětí

- Předběžná jednání s rodiči - Obecní úřad projedná s rodiči důvody podání návrhu na soud a poučí je o jejich právech a povinnostech
- **Opatření sociálně-právní ochrany** – Poskytování poradenství a pomoc při výchově, uložení povinnosti odborné pomoci, výchovná opatření
- **Rychlost jednání** – Obecní úřad a zúčastněné osoby musí jednat co nejrychleji a poskytnout dítěti i rodičům potřebnou odbornou pomoc.

Pěstounská péče

- **Vymezení pěstounské péče**
  - Osobní péče o dítě jako pěstounská péče.
  - Rozdělení na zprostředkovanou (včetně přechodné) a nezprostředkovanou pěstounskou péči.
- **Práva pečující osoby**
  - Právo na pomoc při zajištění osobní a celodenní péče (např. dočasná pracovní neschopnost).
  - Právo na psychologickou, terapeutickou a odbornou podporu.
- **Vzdělávací povinnost**
  - Pečující osoba musí absolvovat vzdělávání v oblasti péče o dítě v rozsahu 24 hodin ročně.
- **Sledování dohody o výkonu pěstounské péče**
  - Povinnost umožnit sledování naplňování dohody zaměstnanci obecního úřadu.

Pěstounská péče

- **Udržování kontaktu s rodinou dítěte**
  - Povinnost pečující osoby podporovat vazby dítěte s rodinou, pokud soud nerozhodne jinak.
- **Dohoda o výkonu pěstounské péče (§47b)**
  - Dohoda upravuje podrobnosti práv a povinností a musí být uzavřena do 30 dnů od svěřením dítěte.
- **Sledování plnění dohody**
  - Obecní úřad sleduje plnění dohody každé dva měsíce a minimálně jednou za 6 měsíců podává zprávu.
- **Státní příspěvek na výkon pěstounské péče (§47d)**
  - Obecní úřady mají nárok na příspěvek 59 400 Kč ročně na podporu nákladů péče a dohled.
- **Podmínky pro přiznání příspěvku**
  - Podání žádosti s povinnými údaji a dodržování podmínek stanovených zákonem.
- **Oznamovací povinnost**
- Povinnost příjemců příspěvku hlásit změny, které ovlivňují nárok na příspěvek.

Mezinárodně-právní ochrana dětí

- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
- ochrana práv dětí v přeshraničních situacích

- Hlavní činnosti
  - Zprostředkování mezinárodního osvojení
  - Řešení únosů dětí
  - Péče o děti v cizině

Děkuji za pozornost